

II.

STÁT A PRÁVO U GERMÁNŮ

LEGES BARBARORUM

Tzv. barbarské zákony (Leges barbarorum) vznikají v germánských raně feudálních státech.

Šlo v podstatě o kodifikace germánského obyčejového práva nebo – v případě tzv. římských barbarských zákonů (Leges Romanae barbarorum) – o kodifikace římského práva, používaného římskou složkou obyvatelstva některých germánských států.

Barbarské zákony byly sestavovány zhruba od 6. století, a to jak na evropské pevnině tak v anglosaských státech na britských ostrovech. Za jejich pozdější období lze pokládat např. i Ruskou pravdu, jejíž nejstarší redakce, tzv. Krátká pravda, byla porížena v Kyjevské Rusi.

České překlady byly převzaty z: S. Balík a kolektiv, Texty ke studiu obecných dějin státu a práva II. Feudální stát a právo, Praha 1974, str. 38 n., 43–49, 251 n.

1.

Codex Euricianus

277. Gótské příděly a třetiny Římanů, jež v (uplynulých) padesáti letech nebyly žádány nazpět, nelze (již) na žádný způsob vymáhat. Stejně o uprchlých otrocích, jež v (uplynulých) padesáti letech nebyli nalezeni: ať není dovoleno volat je zpátky do otroctví. Prikazujeme ovšem, aby staré hranice (pozemků) zůstaly tak, jak to náš otec blahé paměti prikázal v jiném zákoně; a všechny ostatní spory, ať dobré či zlé, jež v (uplynulých) třiceti letech nebyly rozsouzeny, nelze (již) na žádný způsob vymáhat, jako např. otroky, o kterých se vedlo soudní řízení, či dluhy, jejich zaplacení nebylo vynuceno. A jestli se někdo opovází uvést po uplynutí tohoto počtu třiceti let spor znovu do chodu, ať je mu onen počet let na překážku, a ať je donucen zaplatit libru zlata tomu, komu určí král. Také vůbec nedovolujeme, aby se znovu prodávávaly jakékoli spory, ať dobré či zlé, jež v království našeho otce blahé paměti byly rozsouzeny. Ale ať ti, kdo je rozsoudili, se odpovídají bohu. Avšak prikazujeme, aby nám byly předloženy ony spory, ve

kterých se vynášejí dva rozsudky, aby na náš prikaz bylo za právo uznáno to, co shledáme, že podle zákona bylo vyhlášeno.

279. Jestli někomu někdo půjčí tažné zvíře a ono u něho pojde nějakou nemocí, má napřed vykonat přísahu, že nepošlo jeho vinou, a nebude nucen nic platit. Jestliže však pošlo pro přílišné ježdění nebo nošení nákladů, ať vrátí koně téže ceny ...

283. Vzalo-li by za své to, co bez vědomí pána bylo svěřeno (cizím) otrokům, ať nevznikne pánovi otroka žádná škoda. Kdo by totiž bez vědomí pána svěřil otrokovi své věci, ať si to přičte ke své vině. Stejně ať platí i o věcech vypůjčených.

284. Jestli pán prostřednictvím svého otroka požádá, aby mu bylo něco půjčeno, a otrok by s půjčenými věcmi utekl, tehdy ať pán je zavázán, aby půjčené navrátil. Jestli však otrok (jen) předstírá, že pán (o půjčení) požádal, a tak přijme, co má být pánovi odneseno, to však, co přijme, zničí anebo třeba ztratí, a uprchlíka nebude možno nalézt, ať pán otroka složí přísahu, že jej neposlal, aby něco přijal a že nevěděl, že (otrok) o něco žádal, a (tehdy) ať se neobává žádné újmy. Stejně nařizujeme i o věcech svěřených.

311. Zbraně, jež se dávají saionům se závazkem poslušnosti, nelze za žádných okolností požadovat nazpět; to však, co někdo jako saio nabude, zůstává v pravomoci patrona.

2.

Lex Gundobada

Titul II. O vraždě

1. Kdo by se ze zlovolnosti či lehkomyšlnosti opovážil zabít svobodného člověka z našeho lidu, ať již jakékoli národnosti, anebo královského otroka, pokud je národnosti barbarské, nesplatí spáchaný zločin jinak, než prolitím vlastní krve.

3. Jestli by se snad otrok bez vědomí pána opovážil zabít svobodného člověka, ať je otrok vydán na smrt, pán však ať je propuštěn bez újmy.

4. Věděl-li pán o tomto činu, ať jsou vydáni na smrt oba.

5. Jestli by sám otrok po činu zmizel, ať je jeho pán donucen zaplatit příbuzným zabitého 30 solidů jako cenu za otroka.

Titul XXVI. O vyražených zubech

1. Kdo by vyrazil zub Burgundovi optimátovi či Římanovi nobilovi, je povinen, ať se stalo jakkoli, zaplatit 15 solidů.

2. Byl-li zub vyražen svobodným osobám středního stavu; jak Burgundům, tak Římanům, ať se vyrovná 10 solidy.

3. Nejnižším osobám 5 solidy.

4. Vyrazil-li otrok úmyslně zub člověku svobodnému, ať je odsouzen k useknutí ruky; prokáže-li se, že to, co je svrchu stanoveno, spáchal náhodou, ať zaplatí za zuby cenu podle toho, o jakou osobu se jedná.

5. Vyrazí-li zub propuštěnci někdo ze svobodných, poskytne mu 3 solidy; vyrazí-li zub cizímu otrokovi, poskytne tomu, komu otrok patří, 2 solidy.

3.

Lex Romana Burgundionum

Titul II. O vraždě

1. Vraha, bude-li dopaden mimo kostel, odsoudit k smrti, ať je to svobodný či otrok.

2. Řekne-li se ale, že usmrcení spáchal náhodou, či snad aby unikl smrti, je podle zákona ze souboru novel Theodosia a Valentiniana, daného patriciovi Maximovi,¹⁾ třeba skrze soudce podat zprávu panovníkovi, a vyčkat jeho rozhodnutí.

3. Jestli se však otrok, obviněný z vraždy, uteče do kostela, má být zachován při životě a sám otročit za toho, koho zabil: protože zákon, daný Antiochovi, v 9. knize Theodosiova kodexu (zařazený),²⁾ nedovoluje, aby někdo neozbrojený byl odveden z kostela (násilím).

4. Kdo by se však pokusil hledat záchranu v kostele se zbraní v ruce, budiž podle téhož zákona s vědomím biskupa z kostela (násilně) odveden.

Je-li však v kostele ukryt vrah – svobodný člověk, je třeba vyčkat výroku panovníka o ceně zabitého; a protože o cenách lidí usmrce-

¹⁾ Nov. Valent. III, tit. 19 (roku 445)

²⁾ Cod. Theod. IX, 45, 4

ných Římský zákon nic zřejmě nestanovil, nařídil náš pán,¹⁾ aby se dodržovalo toto: aby v případě, že svobodný byl zabit svobodným, a vrah se utekl do kostela, byl sám ten, kdo vraždu spáchal, přičten s polovinou svého majetku jako otrok dědicům zavražděného; zbývající polovina jeho jmění budiž ponechána dědicům vraha.

6. Byl-li by však svobodným člověkem zabit otrok kohokoli, a vrah sám se utekl do kostela, budiž donucen zaplatit jeho pánovi podle kvality otroka níže psané ceny, to je: za hospodářského správce ať se dá 100 solidů, za osobního sluhu 60 solidů, za sedláka či pastýře vepřů 30, za vybraného zlatníka 100, za kováře 50, za tesaře 40. Toto je třeba zachovávat podle nařízení pana krále.

4.

Edictum Theodorici Regis

1. Proto jsme především ustanovili, aby byl smrtí potrestán soudce, který přijme peníze, aby proti zákonům a zárukám veřejného práva rozsoudil (spor) v neprospekch nevinného.

65. Kdykoli by snad s otrokyní souložil svobodný či kolon či otrok, je nutné, aby všechno potomstvo následovalo matku, to je aby všechny děti připadly pánovi otrokyně.

66. Kdykoli by však cizí otrok či svobodný souložil s kolonou, mají všechny děti nicméně následovat matku.

67. Kdyby se však cizí kolon snad spojil s kolonou, má dvě třetiny dětí nabyt pán kolona a jednu třetinu potomstva pán kolony.

83. Ti, kdo ukryjí, prodají či vědomě koupí svobodného (člověka), ať jsou zbiti holí a posláni do trvalého vyhnanství, jde-li o osoby nízkého stavu. Osobám vyššího stavu ať se zkonfiskuje jedna třetina majetku a nad to ať snášejí trest pětiletého vyhnanství.

142. Budiž dovoleno každému pánovi, aby z pozemků, které má ve své moci a které drží na základě platného práva, převáděl venkovské otroky obojího pohlaví, a třeba i trvale na půdě usazené, na jiná místa, jež mu podle práva patří anebo aby je určoval pro městské služby: aby se tak stali i součástí oněch pozemků, na které – jak se ví – je pán přemístil, i byli pravoplatně zahrnuti mezi otrocké služebnictvo městské: a ať nevznikají z takových jednání či příkazů žádné spory, například

¹⁾ král Gundobad – 5. B.

pro námitku původu. S podmínkou písemného osvědčení budiž pá-
nům dovoleno i osoby výše řečeného postavení zcizovat, postupovat,
komukoli prodávat či darovat bez jakékoli části půdy.

5. Lex Salica

Přehled počátečních titulů zákona (charakteristická ukázka kazuis-
tiky barbarských zákonů).

1. O pozvání na soud.
2. O krádežích prasat.
3. O krádežích dobytčat.
4. O krádežích ovcí.
5. O krádežích koz.
6. O krádežích psů.
7. O krádežích ptáků.
8. O krádežích stromů.
9. O krádežích včel.
10. O škodě na obilném poli nebo v nějaké ohradě.
11. O ukradených otrocích či nesvobodných.
12. O krádežích či vloupáních (osob) svobodných.
13. O krádežích či vloupáních otroků.
14. O svobodných mužích, kteří uloupí svobodné ženy.
15. O tom, kdo by oloupil svobodného člověka.
16. O tom, kdo by vtrhl do cizí usedlosti.
17. O tom, kdo by oloupil mrtvého člověka.
24. O krádežích ve mlýně.
29. O různých krádežích (Titul sám má 38 odstavců – článků!)
40. O ukradených koních.
43. O zabití svobodných.
  1. Zabije-li svobodný Franka či (jiného) barbara, který žije podle sálského práva, budiž odsouzen zaplatit 8000 denárů, což činí 200 solidů.
  2. Vhodí-li jej však do studně či potopí pod vodu, budiž odsouzen zaplatit 24000 denárů, což činí 600 solidů.
  4. Zabije-li někdo toho, kdo je v královské družině, budiž odsouzen zaplatit 24000 denárů, což činí 600 solidů.

7. Bude-li však zabit Říman – držitel, to je ten, kdo v pagu, kde
býdlí, drží vlastní (majetek), budiž ten, koho usvědčí, že jej zabil, od-
souzen zaplatit 4000 denárů, což činí 100 solidů.

8. Zabije-li někdo Římana – poplatníka, budiž odsouzen zaplatit
1800 denárů, což činí 45 solidů.

56. O tom, kdo zabije hraběte.

1. Zabije-li někdo hraběte, bude odsouzen zaplatit 24000 denárů,
což činí 600 solidů.

62. O svobodném majetku.

1. Zemře-li muž a nezanechá děti, ať nastoupí do pozůstalosti o-
tec či matka, jsou-li naživu.

2. Nebude-li otec a matka naživu, a (zemřelý) zanechá bratry či
sestry, ať pozůstalost dostanou tyto.

3. Nebude-li však ani těchto, ať nastoupí do pozůstalosti sestry
otce.

4. Nebudou-li však sestry otce, ať si pozůstalost vyžádají sestry
jeho matky.

5. Nebude-li ale žádný z těchto (uvedených), ať do pozůstalosti
nastoupí každý, kdo z otcova příbuzenstva bude bližší.

6. Ať však žádný pozůstalostní podíl z (tzv.) půdy sálské nepři-
padne ženě, ale všechna pozůstalostní půda ať přejde na pohlaví muž-
ské.

63. O tom, kdo by se chtěl zřici příbuzných.

1. Kdo by se chtěl zřici příbuzenstva, ať přijde na soud před tun-
gina nebo centenáře a tam ať nad svou hlavou zlomí čtyři olšové pru-
ty; a musí je na soudě rozhodit na čtyři strany a tam (také) prohlásit,
že se zřiká jak jejich pomoci při přísaze, tak jejich pozůstalosti, tak
i vůbec všech jejich záležitostí.

66. O zabití člověka na (válečné) výpravě.

1. Zabije-li někdo člověka na (válečné) výpravě, ať zaplatí trojná-
sobek odkladu, který měl platit doma, leda že onen člověk by byl
z družiny královské.

2. Neboť bude-li z družiny královské, budiž odsouzen zaplatit
stejný odklad, jaký měl poskytnout doma, to je 72000 denárů, což činí
1800 solidů.

Text převzat z:

Název : Texty ke studiu obecných dějin
státu a práva

Autor : Prof. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

Vydavatel : ZČU Plzeň

Určeno : I. ročník FPR

Vedoucí katedry : Prof. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

Vyšlo : prosinec 1995

Počet stran : 162

Počet obrázků : 0

Počet příloh : 0

AA / VA : 10.72 / 11.54

Vydání : I.

Náklad : 500 výtisků

Číslo publikace : 716

Tiskárna : ZČU Plzeň - ediční středisko

Cena : 70.00 Kč

Tato publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

55 - 076 - 95

17/22 Kč 70.00